

Tafllwybr Caerdydd 2050

CSCA 2022 – 2032

Awst 2021

Cynnwys

1. Cyd-destun Polisi

- (i) Cyd-destun Polisi Cenedlaethol Cymraeg 2050
- (ii) Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2017-2022

2. Data cefndirol

- (i) Cylchred poblogaeth diweddar
- (ii) Capasiti ysgolion a lleoedd gwag
- (iii) Ysgolion Cynradd - Capasiti
- (iv) Ysgolion Cynradd – Niferoedd diweddar ar y gofrestr a lleoedd gwag
- (v) Ysgolion Uwchradd - Capasiti
- (vi) Ysgolion Uwchradd – Niferoedd diweddar ar y gofrestr a lleoedd gwag

3. Newidiadau arfaethedig i gapasiti ysgolion: 2021 - 2025

4. Newidiadau Diweddarach: 2026 - 2031

- (i) Poblogaeth
- (ii) Newidiadau i ddarpariaeth ysgolion yn y dyfodol (2026-2031)
- (iii) Taflwybr
- (iv) Methodoleg taflwybr
- (v) Amcanestyniadau nifer disgyblion
- (vi) Casgliadau

Cyd-destun Polisi Cenedlaethol Cymraeg 2050

Yn 2017, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei strategaeth Gymraeg *Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg* yn unol ag Adran 78 Deddf Llywodraeth Cymru 2006. Mae'r strategaeth yn cefnogi 'hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg'. Ei nod yn y tymor hir yw i Gymru gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Mae'r strategaeth yn enwi addysg drochi cyfrwng Cymraeg fel y 'prif ddull ar gyfer sicrhau bod plant yn gallu datblygu eu sgiliau Cymraeg, ac ar gyfer creu siaradwyr newydd' (*Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg, tud21*). Felly, bydd argaeledd addysg Gymraeg yn allweddol i gyrraedd y targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg.

Y targed cenedlaethol yw:

- Cynyddu cyfran pob grŵp blwyddyn ysgol sy'n derbyn addysg Gymraeg o 22 y cant (yn seiliedig ar 7,700 o ddysgwyr saith oed yn 2015/16) i 30 y cant (tua 10,500 ym mhob grŵp blwyddyn) erbyn 2031, ac yna 40 y cant (tua 14,000 ym mhob grŵp blwyddyn) erbyn 2050.

Cydnabyddir yn y strategaeth y bydd y dull yn amrywio ar draws gwahanol ranbarthau yng Nghymru yn dibynnu ar nodweddion eu poblogaethau. Mae'r strategaeth hefyd yn nodi ardaloedd sydd â dwysedd poblogaeth uchel ond canran is o siaradwyr Cymraeg fel ardaloedd sydd â photensial penodol ar gyfer twf.

Mae Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol osod targed deng mlynedd yn amlinellu'r cynnydd disgwylidig yn y plant Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn ardal yr awdurdod lleol yn ystod oes Cynllun.

Rhaid i'r targed gael ei gefnogi gan ddatganiad yn nodi sut y byddai Awdurdod Lleol yn cyflawni'r cynnydd disgwylidig yn nifer y plant Blwyddyn 1 a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod oes y Cynllun. Dyma'r targed deng mlynedd cyffredinol ar gyfer CSCA 2022 - 2032.

Mae'r fethodoleg a ddefnyddir gan Lywodraeth Cymru i gyfrifo'r targed yn gyson â'r cerrig milltir yn Gymraeg 2050 sy'n ymwneud â'r cynnydd yn nifer y dysgwyr mewn addysg Gymraeg sydd eu hangen i gyrraedd y targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Bydd nifer y dysgwyr sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn amrywio ym mhob grŵp blwyddyn, felly bydd y targed yn seiliedig ar nifer y dysgwyr Blwyddyn 1 (5/6 oed), sy'n cynrychioli dechrau addysg statudol. Data CYBLD ar gyfer dysgwyr Blwyddyn 1 yw'r set ddata fwyaf cynhwysfawr sydd ar gael ar gyfer dysgwyr sydd ar gamau cynharaf addysg gynradd. Mae CYBLD yn gasgliad electronig o ddata ar lefel disgyblion ac ysgolion a ddarperir gan bob ysgol a gynhelir yn y sector cynradd, canol, uwchradd, meithrin ac arbennig ym mis Ionawr bob blwyddyn; fodd bynnag, yn 2021, cafwyd y data ym mis Ebrill.

Mae Awdurdodau Lleol wedi'u grwpio i gategoriâu gwahanol sy'n adlewyrchu'r gwahaniaethau (a chydabod elfennau tebyg) rhwng y 22 awdurdod. Roedd y ffactorau a ystyriwyd wrth grwpio yn cynnwys canran y dysgwyr a addysgir yn Gymraeg ym mhob ardal, y modelau darpariaeth addysg Gymraeg a fabwysiadwyd gan Awdurdodau Lleol, a natur ieithyddol ardal.

Mae Caerdydd wedi'i gosod yn 'Grŵp 3' sy'n cael ei ddisgrifio fel a ganlyn:

"Roedd rhwng 14% ac 19% o blant Blwyddyn 1 yn yr awdurdodau lleol hyn yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2019/20. Efallai mai addysg gymunedol Gymraeg yw'r norm mewn un/nifer fach iawn o ardaloedd, ond dyma'r eithriad nid y rheol. Fel arfer mae dewis i'w gael rhwng addysg Gymraeg ac addysg Saesneg."

Mae'r tabl isod yn nodi gwaelodlin 2019/2020 a nodwyd gan Lywodraeth Cymru, a'r targedau a bennwyd gan Lywodraeth Cymru, ar gyfer Caerdydd:

Tabl 1: Gwaelodlinau a thargedau Caerdydd a gyhoeddwyd yng nghanllawiau'r CSCA

	2019/20		2030/31		2030/31	
			Ystod Is		Ystod Uwch	
	Nifer	Canran	Nifer	Canran	Nifer	Canran
Caerdydd	702	16.9%	1,035	25%	1,200	29%
Cymru	7848	23.3%	10415	31%	11690	35%

Mae'r niferoedd ar y gofrestr (NAG) ar gyfer Ionawr 2020 yn dangos bod ychydig o dan 4,700 o blant yn mynychu ysgolion cynradd Cymraeg (4-11 oed) yng Nghaerdydd ac ychydig dros 3,200 mewn ysgolion uwchradd Cymraeg (11-18 oed). Mae'r ffigurau NAG yn dangos bod cyfran gyffredinol y plant sydd mewn addysg Gymraeg llawn amser (4-18 oed) yng Nghaerdydd yn 16% ym mis Ionawr 2020.

Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog 2017-2022

Gosododd Cyngor Caerdydd ei *Caerdydd Ddwyeithog: Strategaeth 5 Mlynedd yr Iaith Gymraeg 2017-2022* yn 2016. Nod y strategaeth hon yw creu 'Caerdydd wirioneddol ddwyeithog.' Mae hefyd yn anelu at gyfrannu at ddyblu nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghaerdydd erbyn 2050 yn unol â *Cymraeg 2050*.

Yn gynwysedig yng nghynllun gweithredu'r strategaeth roedd y targedau i:

- Gynyddu nifer y myfyrwyr sy'n mynychu ysgolion Cymraeg 12.3% erbyn 2022.
- Cynyddu nifer y plant saith oed a addysgir trwy'r Gymraeg 1.2%, o 15.2% yn Ionawr 2016 i 16.4% erbyn 2020.

Rhan annatod o Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog oedd Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2017-2020 (CSCA), a oedd yn canolbwyntio ar dwf a darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg.

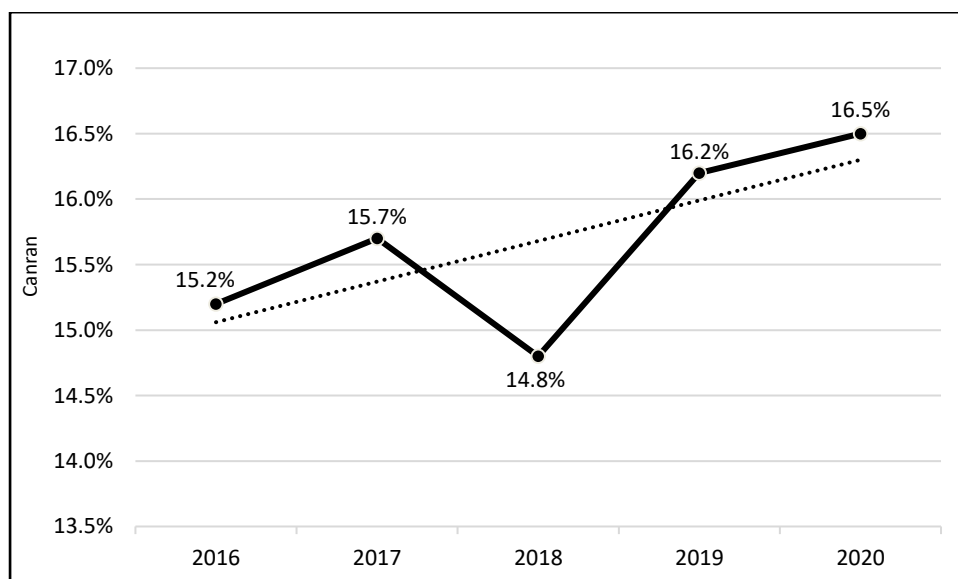
O'r saith deilliant strategol yn CSCA 2017-2020, edrychodd Deilliant 1 ar ddarparu lleoedd cyfrwng Cymraeg yng Nghaerdydd ac ychwanegodd darged ychwanegol i'r ddau a nodwyd yn y strategaeth Caerdydd Ddwyeithog:

- Cynyddu nifer y plant oed Derbyn sy'n mynd i addysg Gymraeg bob blwyddyn.

O'r tri tharged a nodir yn Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog a'r CSCA, mae dau eisoes wedi'u cyrraedd.

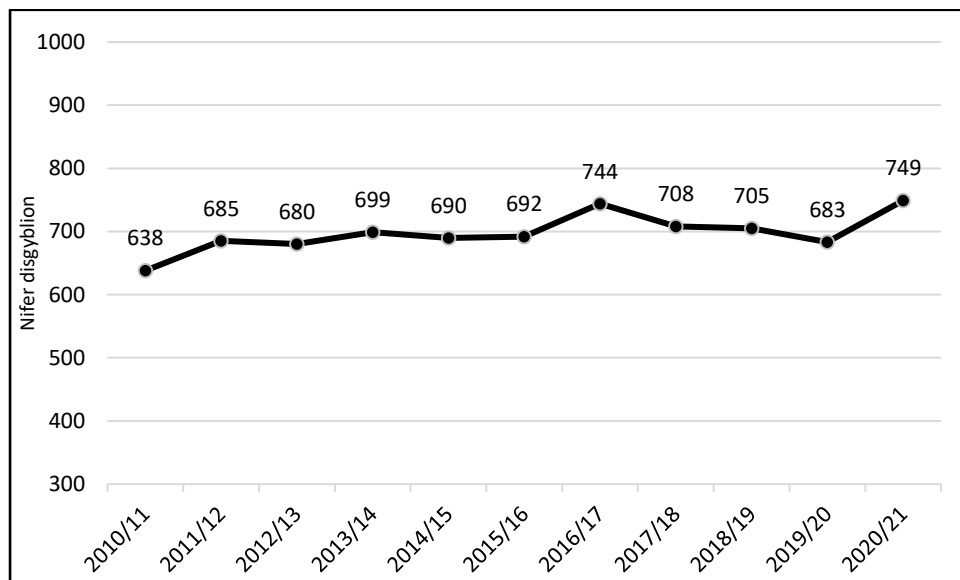
Mae ffigurau NAG ar gyfer Ionawr 2020 yn dangos bod 16.5% o blant saith oed yng Nghaerdydd yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r ganran yn amrywio rhwng 2016 a 2020, gyda gostyngiad yn 2018, ond y duedd gyffredinol yw cynnydd yn nifer y plant saith oed sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Ffigur 1: Canran y plant saith oed mewn addysg Gymraeg

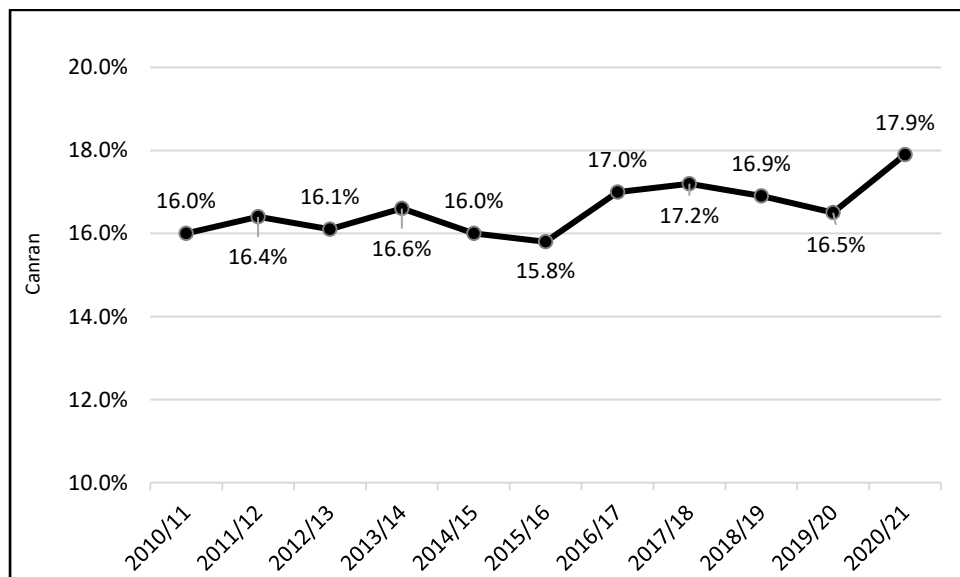

Mae nifer y plant oedran Derbyn sy'n mynd i addysg Gymraeg wedi amrywio rhwng 2010 a 2020, er bod y duedd gyffredinol yn gynnydd araf. Fodd bynnag, gall hyn fod oherwydd newidiadau yn nifer y plant ym mhob carfan, a hefyd newidiadau o ran dewis o blaid addysg Ggymraeg. O edrych ar ganran y plant oedran Derbyn mewn addysg Gymraeg mae amrywiadau o hyd o flwyddyn i flwyddyn, ond mae'r duedd gyffredinol yn gynnydd mwy serth.

Ffigur 2: Niferoedd i'r Dosbarth Derbyn mewn ysgolion Cymraeg yng Nghaerdydd (data CYBLD)

Ffigur 3: Canran y plant oedran Derbyn mewn addysg Gymraeg yng Nghaerdydd (data CYBLD)

Pennwyd y trydydd targed i gynyddu nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion Cymraeg 12.3% ar gyfer 2022. Ym mis Ionawr 2017 roedd 7,272 o ddisgyblion 4-18 oed yn mynd i ysgolion Cymraeg. Roedd hyn wedi cynyddu i 7,902 o ddisgyblion cyfrwng Cymraeg ym mis Ionawr 2020, sy'n gynydd o 8.7%. Ar gyfartaledd mae nifer y disgyblion mewn ysgolion Cymraeg wedi cynyddu dros 200 o ddisgyblion bob blwyddyn. Er mwyn cyrraedd y targed o 8,107 o ddisgyblion erbyn 2022, a nodir yn Strategaeth Caerdydd Ddwyieithog, dim ond cynnydd o 205 o ddisgyblion eraill fyddai eu hangen ar y nifer presennol. Felly mae'n debygol iawn y bydd y cyrhaeddir y targed o 12.3% erbyn 2022. Fodd bynnag, mae llawer o'r cynnydd hwn yn cael ei lywio gan batrymau poblogaeth yn hytrach na newid o ran dewis.

Er mwyn cyfrannu at dargedau newydd Cymraeg 2050, bydd y ddogfen hon yn edrych ar y ddarpariaeth bresennol yng Nghaerdydd a pha gamau y gellir eu cymryd er mwyn helpu i gyrraedd targed Llywodraeth Cymru o filiwn o Siaradwyr Cymraeg.

Data cefndirol

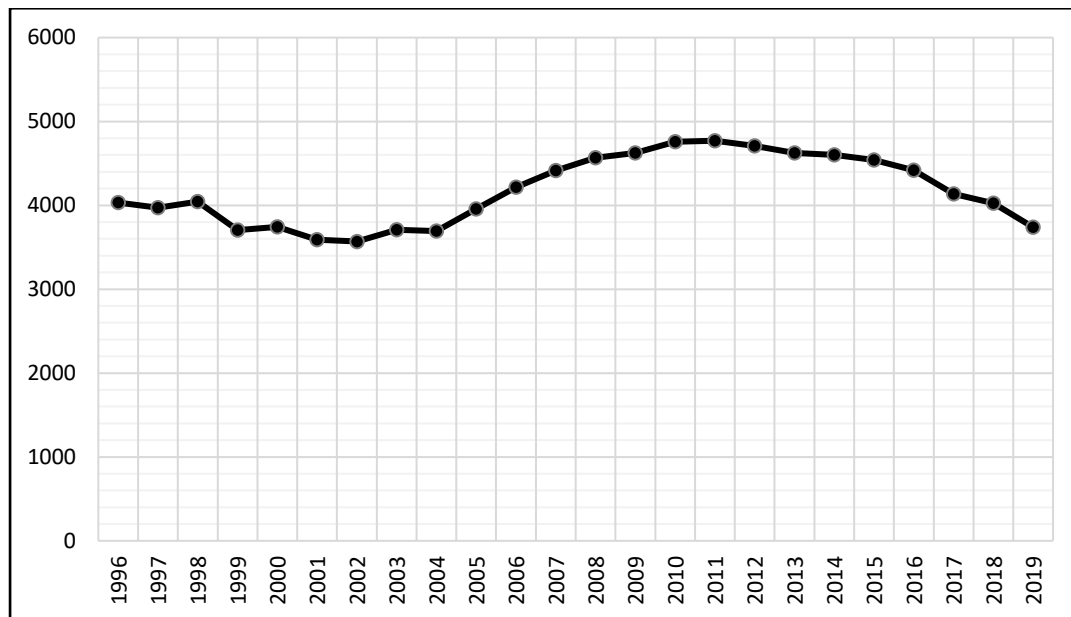
Cylchred poblogaeth diweddar

Mae cyfraddau geni yng Nghaerdydd wedi amrywio'n sylweddol yn y blynyddoedd diweddar. Mae data poblogaeth a gyhoeddwyd ar wefan Llywodraeth Cymru (Stats Wales) yn dangos patrwm cylchol dros y 25 mlynedd diwethaf.

Mae Ffigur 7 isod yn dangos bod nifer y genedigaethau wedi gostwng rhwng 1996 a 2002, ac ar yr adeg honno fod y nifer wedi gostwng i 3,569. Yn nhermau cynllunio lleoedd ysgol, mae hyn yn cyfateb i 119 o Ddosbarthiadau Mynediad (DM).

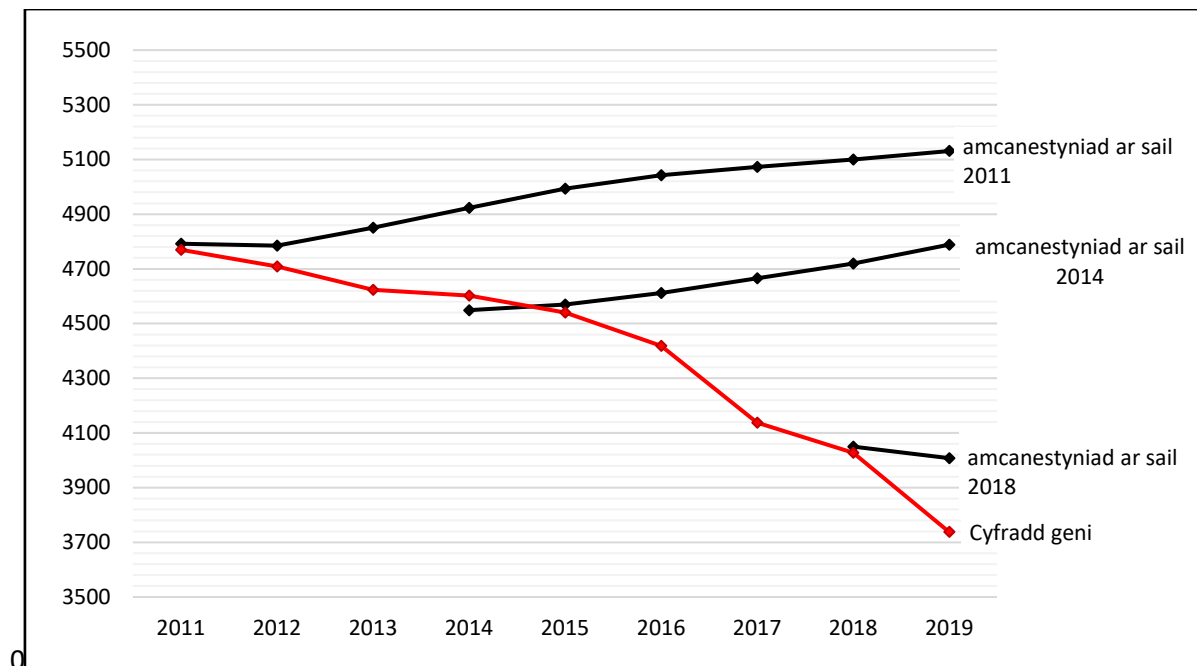
Dilynwyd hynny gan gyfnod o dwf tan yr uchafbwynt o 4770 (159 DM) yn 2011, cynnydd o dros 33%. Dechreuodd genedigaethau ostwng yn 2012 ac maent wedi bod yn gostwng oddi ar hynny. Yn dilyn y patrwm hwn, mae'n fwy tebygol y byddwn yn parhau i weld cynnydd a chwyp yn y gyfradd enedigaethau yn hytrach na chynnydd mwy graddol a chyson dros amser.

Ffigur 4: Genedigaethau yng Nghaerdydd 1996 – 2019 (Stats Cymru)

Mae'r cylchred hwn a welwyd yn nata cyfraddau geni Caerdydd yn wahanol i'r amcanestyniadau poblogaeth a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru yn 2011 a 2014, ac mae hefyd yn wahanol i'r amcanestyniadau diweddaraf yn 2018 a gyhoeddwyd yn 2020:

Ffigur 5: Amcanestyniadau Llywodraeth Cymru ar gyfer nifer y plant 0 oed o gymharu â'r gyfradd enedigaethau

Mae Llywodraeth Cymru wedi gosod targedau rhif a chanran ar gyfer Caerdydd sy'n seiliedig ar boblogaeth 2030/31 yn y garfan berthnasol o c.4,140 o blant. Fodd bynnag, mae dadansoddiad o'r data poblogaeth diweddaraf a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru yn dangos amcanestyniad poblogaeth sy'n is.

Mae'r Cyngor yn casglu data cofrestru meddygon teulu gan y GIG bob blwyddyn sy'n dangos y bydd y gyfradd enedigaethau yng Nghaerdydd 2020, pan gaiff ei chyhoeddi, yn is na'r gyfradd enedigaethau a ragwelir gan Lywodraeth Cymru. Felly, rhaid i unrhyw dargedau tymor byr neu ganolig a osodir yng Nghaerdydd ystyried y data cyfraddau geni diweddaraf sydd ar gael.

Capasiti ysgolion a lleoedd gwag

Ar hyn o bryd mae'r ddarpariaeth Gymraeg yn cyfrif am oddeutu 16% o gapasiti lleoedd ysgol (4-18 oed) yng Nghaerdydd.

Darperir tua 18% o leoedd cynradd (4-11 oed) a 15% o leoedd uwchradd (11-18 oed) drwy gyfrwng y Gymraeg. Wrth ystyried ysgolion cymunedol yn unig (h.y. ac eithrio ysgolion ffydd sydd yn ysgolion cyfrwng Saesneg yn unig yng Nghaerdydd), darperir tua 20% o'r lleoedd cynradd (4-11 oed) a 23% o'r lleoedd uwchradd (11-18 oed) drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r Cod Trefniadaeth Ysgolion yn nodi'r canlynol ynghylch lleoedd gwag:

"Mae angen rhai lleoedd gwag fel y gall ysgolion ymdopi ag amrywiadau mewn niferoedd disgyblion, ond mae gormod o leoedd gwag, y gellid eu dileu, yn golygu bod adnoddau'n cael eu gwastraffu'n ddiangen. Os oes mwy na 10% o leoedd gwag mewn ardal yn gyffredinol, dylai awdurdodau lleol adolygu eu darpariaeth ac ystyried os y dylent wneud cynigion ar gyfer cael gwared arnynt, os y bydd yn gwella effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd y ddarpariaeth.

Fel arfer, ni ddylid bod angen darparu lleoedd ychwanegol mewn ysgolion os oes gan ysgolion eraill o'r un fath leoedd gwag o fewn pellter rhesymol. Fodd bynnag efallai y bydd cynigion i gynyddu nifer y lleoedd mewn ymateb i'r galw am fath arbennig o ddarpariaeth e.e. cyfrwng Cymraeg, yn dal yn briodol - yn enwedig os oes darpariaeth effeithiol o leoedd wedi'i chynllunio ar gyfer ardal yr awdurdod lleol."

Ysgolion Cynradd - Capasiti

Y Niferoedd Derbyn a Gyhoeddwyd (NDGau) cyfredol ar gyfer mynediad i'r flwyddyn Dderbyn ym mhob ysgol gynradd sy'n rhoi'r mesur mwyaf priodol o gapasiti, ar gyfer derbyn disgyblion i'r ysgol, yn yr ystod oedran cynradd. Y rheswm am hyn yw y gallai rhai ysgolion fod ran o'r ffordd drwy newid graddol, i gynyddu neu leihau cyfanswm y capasiti, yn dilyn gweithredu cynnig.

Mae Tabl 2 isod yn dangos cyfanswm nifer y Dosbarthiadau Mynediad (DM) ar gyfer addysg gymunedol Saesneg, addysg Saesneg yn seiliedig ar ffydd ac addysg Gymraeg ar gyfer Derbyn yn 2020/21.

Tabl 2: Cyfanswm y dosbarthiadau mynediad ar gyfer Derbyn yn 2020/21

	Cyfanswm DM	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	101.7	64.4%
Saesneg yn seiliedig ar ffydd	28.4	18%
Cyfrwng Cymraeg	27.9	17.6%
Cyfanswm	158	100%

Ym mis Medi 2020, roedd 17.6% o'r ddarpariaeth gynradd yng Nghaerdydd yn Gymraeg.

Mae Tabl 3 yn dangos data'r niferoedd diweddaraf ar y gofrestr (NAG), a gymerwyd o fis Ebrill 2021. Ar y pryd, roedd 16.1% o'r plant ar y gofrestr ysgolion cynradd prif ffrwd yng Nghaerdydd mewn addysg Gymraeg.

Tabl 3: NAG ar gyfer ysgolion cynradd ym mis Ebrill 2021 (CYBLD 2021)

	Nifer ar y Gofrestr	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	19,422	66.3%
Saesneg seiliedig ar ffydd	5,144	17.6%
Cyfrwng Cymraeg	4,707	16.1%
Cyfanswm	29,273	100%

Mae nifer y disgyblion sy'n mynd i addysg gynradd Gymraeg yng Nghaerdydd wedi bod yn cynyddu'n gyson dros y deng mlynedd diwethaf ac mae'r ddarpariaeth wedi cynyddu yn unol â hynny. Ers 2010, mae Caerdydd wedi cynyddu capasiti parhaol fel a ganlyn:

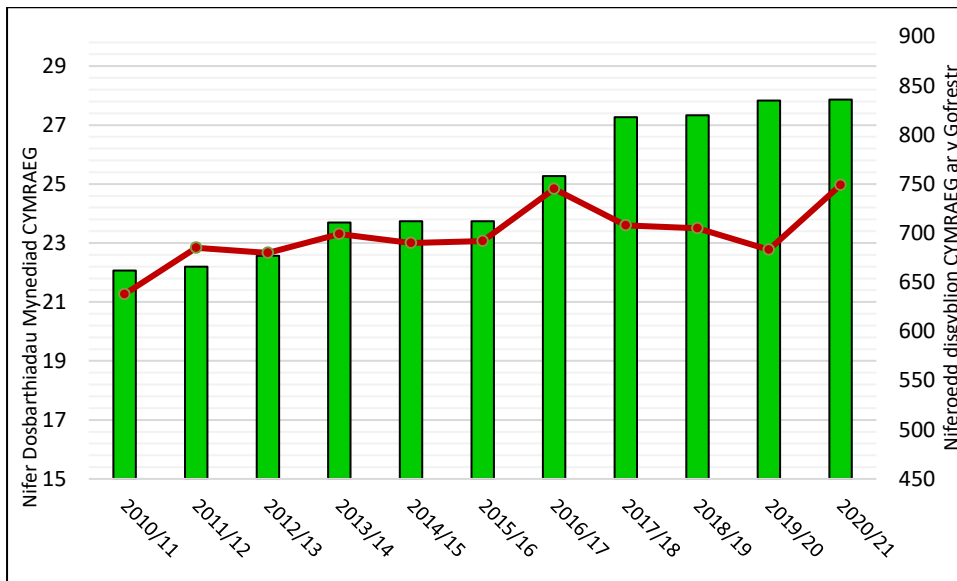
Tabl 4: Mwy o gapasiti wrth fynd i addysg gynradd, 2012-2021

Blwyddyn	Ysgol(ion)	Newid yn yr Hinsawdd	Newid capasiti net
2012	Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd	Ehangu o 1.5DM i 2DM*	+0.5DM
2013	Ysgol Gymraeg Treganna	Ehangu o 1.8DM i 3DM	+1.2FE
2013	Ysgol Tan Yr Eos	Cau 1DM (cynnig cysylltiedig)	
2016	Ysgol y Wern	Ehangu o 2DM i 2.5DM*	+0.5DM
2016	Ysgol Gymraeg Hamadryad	Sefydlu ysgol newydd i ddechrau yn 1DM	+1DM
2017	Ysgol Glan Morfa	Adeilad newydd ac ehangu o 1DM i 2DM	+1DM
2018	Ysgol Glan Ceubal	Adeilad newydd ac ehangu o 0.9DM i 1DM	+0.1DM
2017	Ysgol Gymraeg Hamadryad	Adeilad newydd ac ehangu o 1DM i 2DM	+1DM
2019	Ysgol y Wern	Ehangu o 2.5DM i 3DM*	+0.5DM
2012-2021	Cynnydd capasiti Cynradd:		5.8DM

- Yn dynodi ehangu dros dro cyn cynnydd parhaol

Ar y cyfan, cynyddodd nifer y dosbarthiadau mynediad Cymraeg yng Nghaerdydd 5.8DM yn y cyfnod 2010-2020.

Ffigur 6: NAG Dosbarthiadau mynediad a Derbyn (lonawr) mewn addysg Gymraeg o 2010/11 - 2020/21

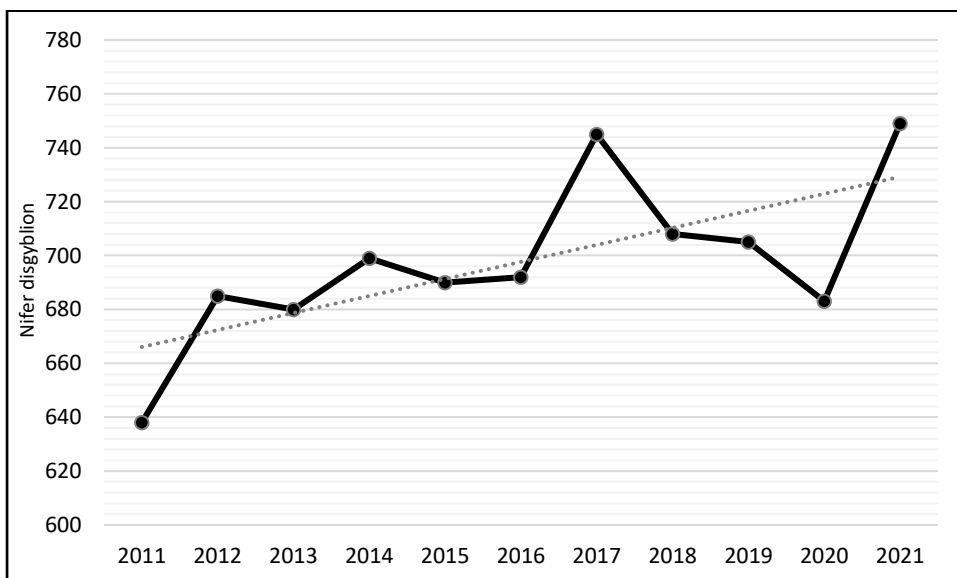

Ysgolion Cynradd – Niferoedd diweddar ar y gofrestr a lleoedd gwag

Yn gyffredinol, mae nifer y disgyblion sy'n cymryd lleoedd Derbyn mewn ysgolion Cymraeg wedi cynyddu o 638 (21.3DM) ym mis Ionawr 2011 i 749 ym mis Ionawr 2021. Fel rheol, mae nifer y plant sy'n cael llefydd Derbyn mewn ysgolion Cymraeg yn uwch yn nhymor yr hydref ond yn gostwng erbyn dyddiad CYBLD mis Ionawr.

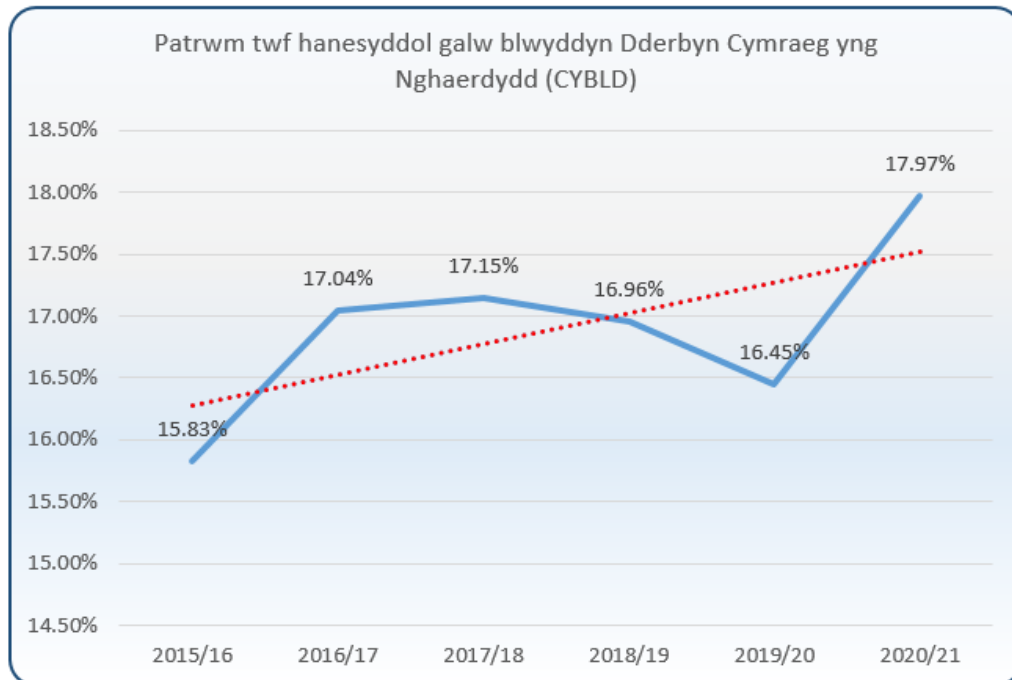
Nid yw'r cynnydd cyffredinol wedi bod yn gyson, gyda'r niferoedd yn codi mewn rhai blynyddoedd ac yn gostwng mewn eraill, ond y duedd fu cynnydd yn nifer y disgyblion Cymraeg dros y cyfnod o ddeng mlynedd.

Ffigur 7: Niferoedd disgyblion i ysgolion Cymraeg yn y Dosbarth Derbyn (Data CYBLD mis Ionawr)

Mae canran y disgyblion Derbyn mewn addysg Gymraeg yn dilyn patrwm tebyg gyda chynnydd mewn rhai blynyddoedd a gostyngiad mewn eraill, ond gyda chynnydd cyffredinol yn y ganran dros y deng mlynedd.

Ffigur 8: Canran y disgyblion sy'n mynd i'r Dosbarth Derbyn mewn ysgolion Cymraeg

Y cynnydd canrannol blynyddol rhwng 2015 a 2021 oedd 0.25%. Felly, mae'n rhesymol rhagweld y byddai'r galw'n parhau i godi ar gyfradd debyg am y deng mlynedd nesaf. Amcanestyniadau yw'r canrannau a ragwelir os yw'r patrymau a'r tueddiadau presennol, o'u cymharu â'r boblogaeth, yn parhau.

At ei gilydd, mae nifer y plant sy'n cofrestru mewn Addysg Gymraeg wedi cynyddu'n raddol ac mae lefel gynaliadwy o leoedd gwag ledled y ddinas o dros 10% wedi'i chynnal bob blwyddyn dros y cyfnod 2016-2021. Mae'r gwarged hwn wedi sicrhau bod y Cyngor yn gallu derbyn pob plentyn sy'n dymuno cofrestru i gael addysg Gymraeg. Fodd bynnag, mae lefel y gwarged yn amrywio ledled y ddinas.

Ysgolion Uwchradd - Capasiti

Mae'r tabl isod yn dangos cyfanswm nifer y Dosbarthiadau Mynediad (DM) ar gyfer addysg gymunedol Saesneg, addysg Saesneg yn seiliedig ar ffydd ac addysg Gymraeg ar gyfer Blwyddyn 7 yn 2020/21.

Tabl 5: Cyfanswm y Dosbarthiadau Mynediad ar gyfer Blwyddyn 7 yn 2020/21

	Cyfanswm DM	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	85.5	61.6%
Saesneg seiliedig ar ffydd	32.3	23.3%
Cyfrwng Cymraeg	21	15.1%
Cyfanswm	138.83	100%

Ar hyn o bryd mae 15.1% o'r ddarpariaeth uwchradd yng Nghaerdydd drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r data NAG diweddaraf o fis Ebrill 2021, yn Nhabl 6, yn dangos bod 15% o'r plant ar y gofrestr mewn ysgolion uwchradd prif ffrwd yng Nghaerdydd mewn addysg Gymraeg.

Tabl 6: NAG ar gyfer ysgolion uwchradd (11-18 oed) ym mis Ebrill 2021

	Nifer ar y Gofrestr	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	13,496	60.5%
Saesneg yn seiliedig ar ffydd	5,457	24.5%
Cyfrwng Cymraeg	3,356	15%
Cyfanswm	22,309	100%

Cynyddodd y ddarpariaeth addysg uwchradd Gymraeg yng Nghaerdydd yn sylweddol - 6DM rhwng 2011 a 2012, gydag Agor Ysgol Gyfun Gymraeg Bro Edern, gan gymryd cyfanswm y capasiti o 14DM i 20DM. Cynyddodd y capasiti 1DM ymhellach yn Ysgol Gyfun Gymraeg Plasmawr yn 2020 i ddarparu lle ar gyfer pob disgybl sy'n dymuno cofrestru mewn addysg uwchradd Gymraeg, tra'n cadw lefel gynaliadwy o leoedd gwag.

Ffigur 9: Dosbarthiadau mynediad a NAG ar gyfer Blwyddyn 7 mewn addysg Gymraeg o 2010-2020

Ysgolion Uwchradd – Niferoedd diweddar ar y gofrestr a lleoedd gwag

At ei gilydd, mae nifer y plant sy'n pontio i addysg uwchradd cyfrwng Cymraeg wedi cynyddu'n raddol o 394 (13.1DM) ym mis Ionawr 2011 i 601 (20DM) ym mis Ebrill 2021. Mae'r Cyngor wedi gallu derbyn pob plentyn sy'n dymuno pontio i addysg uwchradd Gymraeg, yn gyntaf drwy drefniadau i ehangu Ysgol Gyfun Gymraeg Glantaf ac Ysgol Gyfun Gymraeg Plasmawr ac yna i sefydlu Ysgol Gyfun Gymraeg Bro Edern.

Gostyngodd lefel y lleoedd gwag dros gyfnod estynedig yn dilyn sefydlu Ysgol Gyfun Gymraeg Bro Edern yn 2012, o warged o 36.6% yn 2012/13 i 8.3% erbyn 2018/19. Parodd twf Bro Edern, a llai o niferoedd yn mynd i Ysgol Gyfun Gymraeg Glantaf, anawsterau sefydliadol ac ariannol ar gyfer y ddwy ysgol.

Newidiadau arfaethedig i gapasiti ysgolion: 2021 - 2025

Cytunwyd ar y newidiadau parhaol canlynol i gapasiti ysgolion a chânt eu gweithredu yn y cyfnod 2021-2025:

- Ehangu Ysgol Gynradd yr Eglwys yng Nghymru Llaneirwg o 0.5DM i 1DM
- Cadarnhau Ysgol Gynradd Allensbank, o 1.5DM i 1DM
- Sefydlu ysgol gynradd 2 DM ddwy ffrwd i wasanaethu camau cynnar datblygiad Plasdŵr.
- Ehangu Ysgol Uwchradd Cantonian o 6DM i 8DM
- Cadarnhau Ysgol Uwchradd Willows o 7.4DM i 6DM
- Ehangu Ysgol Gyfun Radur o 7DM i 8DM

Mae'r Cyngor wedi cytuno i ymgynghori ar y newidiadau parhaol canlynol i gapasiti ysgolion:

- Ehangu Ysgol Gynradd Pentyrch o 0.7DM i 1DM

Mae'r newidiadau parhaol canlynol i gapasiti ysgolion wedi'u cynllunio o fewn Rhaglen Band B Ysgolion y 21 Ganrif Caerdydd yn y cyfnod 2021-2025:

- Ehangu Ysgol Uwchradd Cathays o 5.5DM i 8DM
- Ehangu Ysgol Uwchradd Caerdydd o 8DM i 10DM
- Gwerth 1DM yn rhagor o leoedd i wasanaethu dalgyllch Ysgol Gymraeg Nant Caerau
- Gwerth 1DM yn rhagor o leoedd i wasanaethu dalgyllch Ysgol Pen Y Pil

Mae'r Cyngor hefyd wedi sicrhau cyllid Grant Cyfalaf Llywodraeth Cymru ar gyfer ehangu'r ddarpariaeth Gymraeg fel a ganlyn:

- Gwerth 1 DM yn rhagor o leoedd i wasanaethu dalgyllch Ysgol Mynydd Bychan

Byddai cynigion yr ysgolion cynradd yn cynyddu'r ddarpariaeth Saesneg 1.3DM a'r ddarpariaeth Gymraeg 4DM, a fyddai'n cynyddu cyfanswm y Dosbarthiadau Mynediad (DM) ar gyfer addysg Gymraeg ar gyfer y Dosbarth Derbyn i 19.5% o'r ddarpariaeth sydd ar gael erbyn mis Medi 2025.

Tabl 7: Cyfanswm y Dosbarthiadau Mynediad ar gyfer Derbyn erbyn Medi 2025

	Cyfanswm DM	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	103DM (+0.8DM)	62.9%
Saesneg yn seiliedig ar ffydd	28.9 (+0.5DM)	17.6%
Cyfrwng Cymraeg	31.9 (+4DM)	19.5%
Cyfanswm	163.8 (+5.3DM)	100%

Byddai'r cynigion ysgolion uwchradd yn cynyddu'r ddarpariaeth Saesneg 6.1 DM, a fyddai'n gostwng canran y Dosbarthiadau Mynediad (DM) i addysg uwchradd Gymraeg i 14.5% o'r ddarpariaeth a fydd ar gael erbyn mis Medi 2025

Tabl 8: Cyfanswm y Dosbarthiadau Mynediad ar gyfer Blwyddyn 7 erbyn mis Medi 2025

	Cyfanswm DM	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	91.6 (+6.1DM)	63.2%
Saesneg seiliedig ar ffydd	32.3 (Dim newid)	22.3%
Cyfrwng Cymraeg	21 (Dim newid)	14.5%
Cyfanswm	144.9 (+6.1DM)	100%

Newidiadau yn y Dyfodol

Poblogaeth

Mae Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi amcanestyniadau poblogaeth ar gyfer Cymru, sy'n seiliedig ar amcanestyniadau poblogaeth cenedlaethol y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) ar gyfer y Deyrnas Gyfunol. Cyhoeddwyd y set ddiweddaraf o amcanestyniadau, yn seiliedig ar ddata 2018, ar 4 Awst 2020. Maent yn cwmpasu'r cyfnod o 25 mlynedd rhwng 2018 a 2043.

Nid yw'r amcanestyniadau'n darogan yr hyn fydd yn digwydd mewn gwirionedd yn yr un modd ag y byddai rhagolwg yn yn ei wneud. Yn hytrach, maent yn gwneud rhagdybiaethau am newidiadau yn y dyfodol ac yn dangos yr hyn fyddai'r boblogaeth pe bai'r newidiadau hynny yn y dyfodol yn digwydd. Nid ydynt yn rhagweld effaith ffactorau allanol fel polisiau'r llywodraeth neu amodau economaidd.

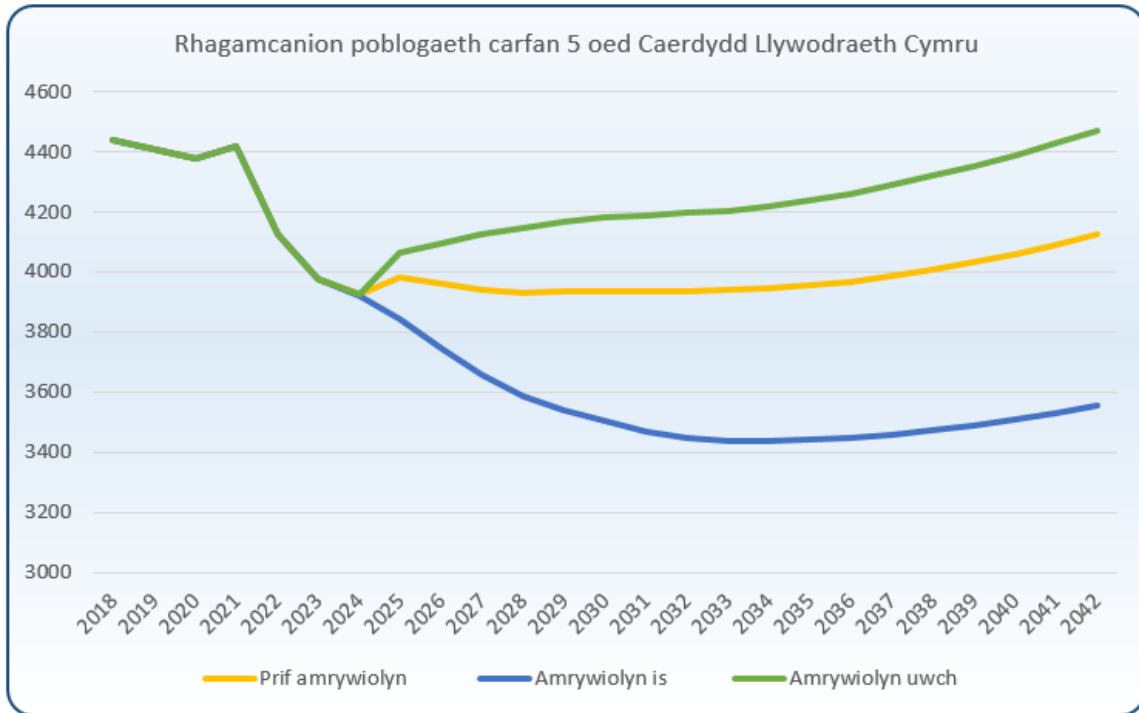
Cyhoeddwyd tri amrywiolyn gwahanol yn 2020: prif, uchel ac isel. Mae'r rhain yn seiliedig ar ragdybiaethau am ffrwythlondeb, marwolaethau a mudo yn y dyfodol. Y prif amrywiolyn yw'r prif amcanestyniad h.y. yr adlewyrchiad gorau o batrymau demograffeg. Mae'r rhai uchel ac isel yn cynnig senarios amgen yn y dyfodol, gan ystyried tybiaethau gwahanol ar gyfer y tri ffactor poblogaeth. Nid yw'r amrywiolion wedi'u gosod fel terfynau, ond yn hytrach maent yn rhoi lefel o hyblygrwydd sy'n adlewyrchu'r ansicrwydd o ragweld newidiadau poblogaeth.

Mae amcanestyniadau 2018 yn dangos cynnydd is yn y boblogaeth yng Nghaerdydd na'r amcanestyniadau blaenorol yn 2014. Mae'r cynnydd yn y boblogaeth 6.8% yn is na'r amcanestyniadau o gynnydd blaenorol. Fodd bynnag, rhagwelir y bydd poblogaeth Caerdydd yn dal i gynyddu 3.2%. Er nad dyma'r cynnydd canrannol mwyaf yng Nghymru, Caerdydd yw'r awdurdod lleol mwyaf o hyd gyda phoblogaeth ragamcanol o dros 375,700 erbyn 2028.

Yn wahanol i ardaloedd eraill, mae'r cynnydd ym mhoblogaeth Caerdydd yn deillio'n bennaf o nifer uwch o enedigaethau na marwolaethau, gyda chynnydd bach yn unig o fudo net. Er bod yr amcanestyniadau'n dangos gostyngiad yn nifer y plant a'r bobl ifanc rhwng 0 a 15 oed, rhagwelir y bydd nifer y genedigaethau'n cynyddu rhwng 2018 a 2028.

Rhagamcenir y bydd nifer y plant 5 oed (plant oedran Derbyn) yng Nghaerdydd yn gostwng i ddechrau, rhwng 2018 a 2024, cyn cynyddu'n araf hyd at 2043. Byddai hyn yn awgrymu na fydd cynnydd mawr yn y galw am leoedd ysgolion hyd at 2043.

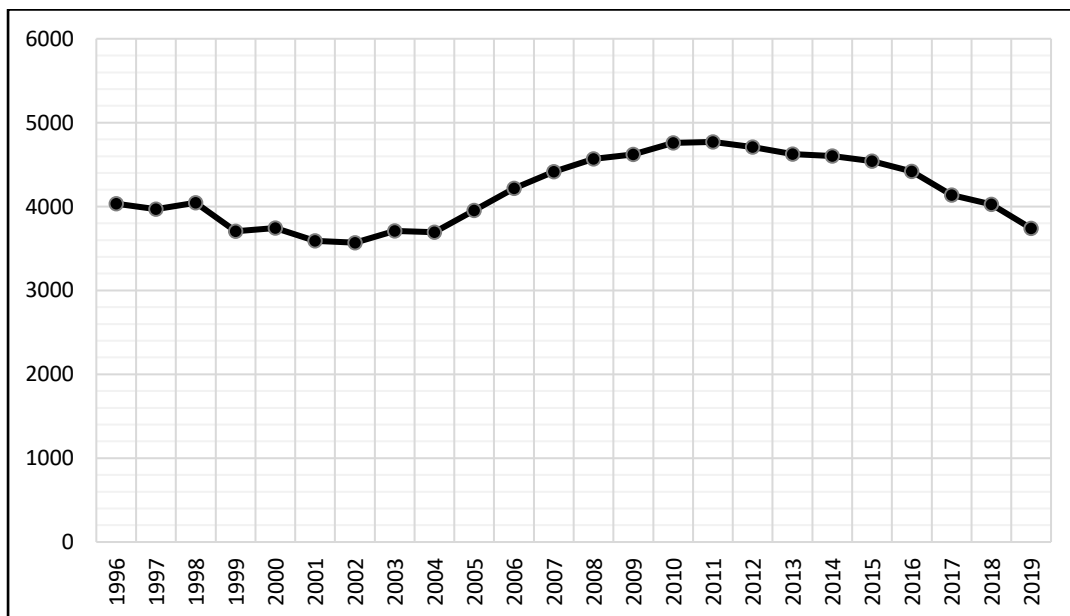
Ffigur 10: Amcanestyniadau Llywodraeth Cymru ar gyfer nifer y plant 5 oed yng Nghaerdydd 2018-2043

Fodd bynnag, fel yr amlinellir ar dudalen 8, mae cyfraddau geni yng Nghaerdydd wedi dilyn patrwm cylchol dros y 25 mlynedd diwethaf. Mae'r cyfraddau geni wedi gostwng yn is na phob un o dri taflwybr amcanestyniad poblogaeth Llywodraeth Cymru a gyhoeddwyd yn 2011, 2014 ac yn fwyaf diweddar yn 2020 (yn seiliedig ar ddata 2018).

Mae Ffigur 11 yn dangos cynnydd y genedigaethau hyd at 2011 a sut y dechreuodd genedigaethau ostwng yn 2012 a gostwng ers hynny. Yn dilyn y patrwm hwn, mae'n bosibl y byddwn yn parhau i weld cynnydd a chwymp yn y gyfradd enedigaethau yn hytrach na chynnydd mwy graddol a chyson dros amser.

Ffigur 11: Genedigaethau yng Nghaerdydd 1996 – 2019

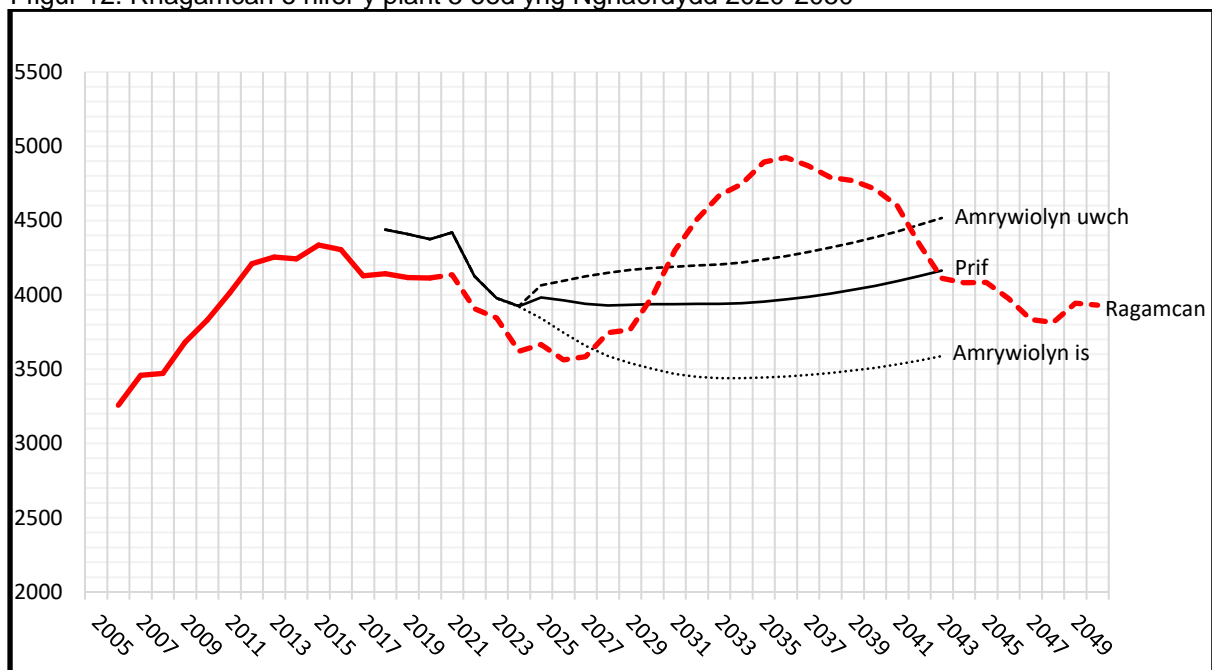

Mae Ffigur 12 yn dangos amcanestyniad amgen ar gyfer nifer y plant pum mlwydd oed sy'n dechrau yn y Dosbarth Derbyn hyd at 2050. Mae'r taflwybr amgen hwn yn ailadrodd y cyfraddau geni blaenorol a'r niferoedd a gofrestrwyd mewn ysgolion ac yn ymgorffori'r niferoedd gros rhagamcanol o flwyddyn i flwyddyn o'r datblygiadau tai strategol a gyhoeddwyd yn CDLI mabwysiedig y ddinas.

Pe dilynid y taflwybr amgen hwn, gallai Caerdydd weld y gyfradd enedigaethau yn cyrraedd uchafbwynt tua 2031, a fyddai'n rhoi uchafbwynt o ran nifer y disgyblion 5 oed sy'n cofrestru mewn ysgolion tua'r flwyddyn 2036 ar ychydig o dan 5,000. Byddai'r niferoedd wedyn yn dechrau gostwng eto, er y byddent yn aros yn uwchlaw isafbwynt blaenorol y cylchred oherwydd y cynnydd cyffredinol yn y boblogaeth yn deillio o'r tai newydd yn y ddinas. Mae'r taflwybr hwn yn wahanol iawn i amcanestyniadau poblogaeth cyhoeddedig Llywodraeth Cymru, yn is na'r amcanestyniadau yn y tymor byr (2021-2026) ac yn uwch na'r amcanestyniadau yn y tymor hwy (y tu hwnt i 2031).

Gan fod nifer rhagamcanol y Cyngor o blant 5 oed yn y cyfnod 2021-2025 yn seiliedig ar ddata cofrestru meddygon teulu'r GIG a ddarparwyd ym mis Awst 2021, gellir bod yn go hyderus yn yr amcanestyniadau tymor byr hyn. Mae hefyd yn rhesymol dod i'r casgliad yn seiliedig ar gylchredau poblogaeth y gorffennol, er bod amseriad a chyfradd y newid yn ansicr, mae nifer y disgyblion sy'n cofrestru yn y dyfodol y tu hwnt i 2025 yn debygol o gynyddu. Felly, dylid cadw lefel ddigonol ond cynaliadwy o gapasiti dros ben mewn ysgolion er mwyn ymateb i newidiadau yn y boblogaeth yn y dyfodol.

Ffigur 12: Rhagamcan o nifer y plant 5 oed yng Nghaerdydd 2020-2050

Newidiadau diweddarach i ddarpariaeth ysgolion (2026-2031)

Byddai'r newidiadau arfaethedig i ddarpariaeth ysgolion yn y cyfnod 2021 – 2025 a amlinellir ar dudalen 15 yn cynyddu nifer y lleoedd sydd ar gael wrth fynd i addysg Gymraeg o 836 o leoedd (27.9DM) i 956 o leoedd (31.9DM).

Bydd angen cyflwyno sawl cynnig y tu hwnt i 2025 i ateb y galw cynyddol am leoedd mewn ysgolion cynradd mewn rhai ardaloedd yng Nghaerdydd a chyflwyno ysgolion newydd i ddarparu ar gyfer mwy o alw o safleoedd tai maes glas strategol newydd a gynlluniwyd ar gyrion y ddinas. Mae'r safleoedd tai newydd yn cynnwys:

- Datblygiad Churchlands, Llys-faen
- Tir i'r gogledd o Bontpennau/ i'r dwyrain o Lys-faen
- Datblygiad tai Llanilltern i'r gogledd o Gyffordd 33 yr M4.
- Camau diweddarach datblygiad tai Plasdŵr yng ngogledd-orllewin Caerdydd.

Ochr yn ochr â chynigion i newid peth ar ddarpariaeth bresennol y ddinas, gallai'r ysgolion newydd ychwanegu hyd at wyth dosbarth mynediad i leoedd ysgolion cynradd yn y cyfnod 2026-2031. Rhagwelir y caiff darpariaeth newydd i wasanaethu datblygiadau Churchlands a Llanilltern eu cyflwyno tua 2025/2026, a darpariaeth bellach ym Mhlasdŵr ac i'r gogledd o Bontpennau tua diwedd y degawd.

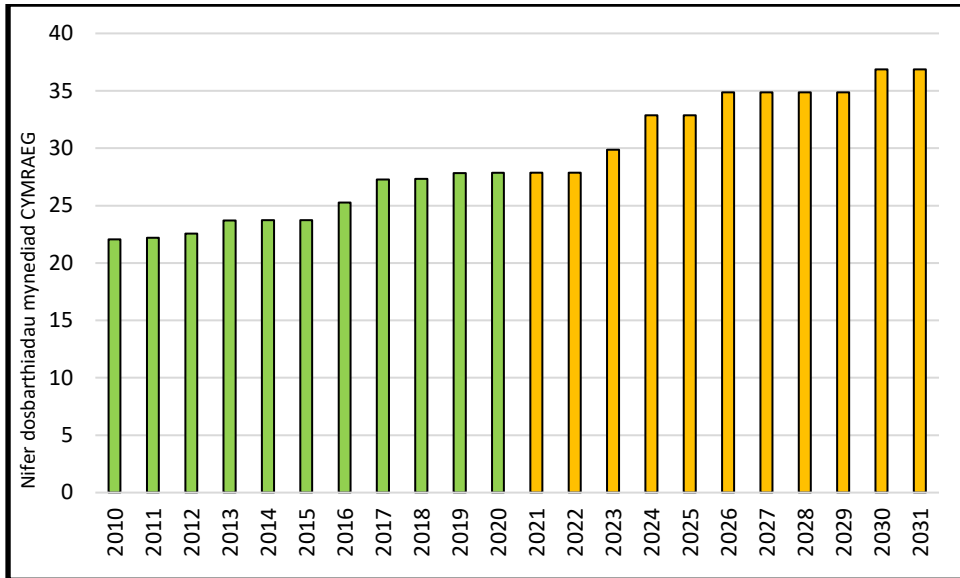
Yn absenoldeb cynigion datblygedig, mae'r Cyngor wedi modelu newidiadau capasiti yn seiliedig ar ddarpariaeth newydd sydd yn 50% cyfrwng Cymraeg. Mae'r tabl isod yn cynnwys yr holl newidiadau i gapasiti a gynlluniwyd yn y cyfnod 2021-2025 a'r lleoedd ychwanegol yn y cyfnod 2026-2031.

Tabl 9: Cyfanswm y Dosbarthiadau Mynediad ar gyfer Derbyn yn 2030/31

	Cyfanswm DM	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	107DM (+4.8DM)	62.3%
Saesneg yn seiliedig ar ffydd	28.9 (+0.5DM)	16.8%
Cyfrwng Cymraeg	35.9 (+8DM)	20.9%
Cyfanswm	171.8 (+13.3DM)	100%

Mae Ffigur 13 yn dangos sut y gallai nifer y dosbarthiadau mynediad Cymraeg wrth fynd i addysg gynradd gynyddu o flwyddyn i flwyddyn, wrth i ysgolion gael eu codi neu eu hehangu.

Ffigur 13: DM Cymraeg arfaethedig yn y dyfodol yng Nghaerdydd ar gyfer derbyn mis Medi

Taflwybr

Pennwyd targedau ar gyfer awdurdodau lleol unigol gan Lywodraeth Cymru ar gyfer blwyddyn ysgol 2030/31, yn seiliedig ar amcanestyniadau poblogaeth Llywodraeth Cymru. Mae'r targedau hyn yn cynnwys ystod is ac ystod uwch ac yn rhoi niferoedd a chanran y disgyblion ar gyfer pob un. Mae targed Caerdydd wedi'i nodi yn y tabl isod.

Tabl 10: Targedau ar gyfer disgyblion cyfrwng Cymraeg yng Nghaerdydd 2030-31

	2019/20		2030/31		2030/31	
	Gwaelodlin LIC		Targed: Ystod Is		Targed: Ystod Uwch	
	Nifer	Canran	Nifer	Canran	Nifer	Canran
Caerdydd	702	16.9%	1,035	25%	1,200	29%

Yn 2020/2021, nifer y disgyblion Derbyn Cymraeg oedd 749, sef 18.0% o gyfanswm y disgyblion a dderbyniwyd. Felly, er mwyn cyrraedd y targed ystod is byddai angen cynnydd canrannol o tua 7.0%. Er mwyn cyrraedd y targed ystod uwch byddai angen cynnydd canrannol o tua 11.0%.

Felly, dylid sefydlu taflwybrau i nodi'r twf posibl yn y niferoedd yn y Flwyddyn Dderbyn i ysgolion Cymraeg ym mis Medi 2030, ac i ddangos sut y gallai'r rhain gyd-fynd â thargedau Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru.

Byddai taflwybr targed yn amlinellu'r canlyniad gofynnol i ddeillio o unrhyw gamau y gellid eu cymryd i gynyddu'r niferoedd sy'n dewis addysg Gymraeg i'r trothwy a argymhellir, ond ni fwriedir iddo nodi'r camau gweithredu eu hunain.

Cynhyrchwyd taflwybrau yn seiliedig ar gyfuniad o'r galw diweddar am leoedd Derbyn Cymraeg, a gymhwyswyd at ddata amcanestyniadau poblogaeth a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru, ynghyd â modelu'r niferoedd disgyblion o'r rhaglen adeiladu tai safleoedd strategol sydd ar y gweill yng Nghaerdydd.

Dros y deng mlynedd diwethaf, bodlonwyd y galw cynyddol am leoedd a'i yrru/ei gefnogi drwy ehangu'r ddarpariaeth Gymraeg bresennol 5.8 dosbarth mynediad. Er y gallai fod angen rhagor o ddarpariaeth ar gyfer cynnydd pellach yn y galw mewn rhai ardaloedd yng Nghaerdydd (ymagwedd sy'n seiliedig ar alw), mae cyfle hefyd i gynyddu niferoedd cyfrwng Cymraeg ymhellach drwy agor neu ehangu mwy o ysgolion Cymraeg (ymagwedd sy'n cael ei lywio gan bolisi).

Er y gallai'r gyfradd enedigaethau yng Nghaerdydd yn y blynyddoedd i ddod fod yn is nag y bu yn y degawd diwethaf, mae nifer o ddatblygiadau tai wedi'u cynllunio yn y ddinas. Bydd datblygiadau tai newydd yn cynyddu nifer y plant fydd angen lleoedd ysgol mewn rhai ardaloedd yn y ddinas. Darperir ysgolion newydd gan ddatblygwyr ar rai safleoedd fel rhan o'r cytundeb cynllunio gyda'r Cyngor, er mwyn lleihau'r effaith ar argaeledd lleoedd mewn ysgolion sy'n bod eisoes.

Mae sicrhau bod darpariaeth Gymraeg ar gael yn yr ysgol leol ar gyfer preswylwyr datblygiadau tai newydd yn debygol o gynyddu'r nifer sy'n manteisio ar addysg

Gymraeg yn gynt na phe bai'r ddarpariaeth ond yn cael ei hehangu yn unol â galw cynyddol.

Methodoleg taflwybr

Mae creu'r taflwybr yn gofyn am amcangyfrif ynghylch faint o ddisgyblion a allai o bosib fynd i addysg Gymraeg pe bai darpariaeth Gymraeg ychwanegol ar gael yn eu hardal leol. Mae'r modelu hwn hefyd yn rhagamcanu sut y byddai darparu ysgolion Cymraeg ar gyfer datblygiadau tai newydd yn debygol o effeithio ar nifer y disgyblion sy'n mynd i addysg Gymraeg.

Defnyddiwyd y patrwm twf diweddar sy'n seiliedig ar ddata CYBLD 2015/16 - 2020/21 i bennu'r twf cynhenid yng nghanran y plant sy'n mynd i addysg Gymraeg, ac i allosod hyn i 2031 fel gwaelodlin ar gyfer twf o fewn cymunedau sy'n bod yn barod.

Fodd bynnag, ni ellir defnyddio twf hanesyddol y galw am addysg Gymraeg mewn cymunedau sefydledig i bennu'r nifer fydd am addysg Gymraeg o blith preswylwyr y dyfodol yn y cymunedau newydd a gynlluniwyd ar safleoedd tir glas strategol ar gyrion y ddinas. Mae'r niferoedd sy'n cymryd lleoedd yn amrywio'n fawr o gymuned i gymuned yng Nghaerdydd. O ganlyniad, mae'r patrymau twf yn y galw am addysg Gymraeg wedi'u dadgyfuno a'r llwybr wedi ei bennu ar wahân, fel a ganlyn:

- Mae prif amcanestyniadau poblogaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 5 oed yn cael eu haddasu i gyd-fynd â'r flwyddyn ysgol (blwyddyn Dderbyn)
- Addasir yr amcanestyniadau ymhellach o'u cymharu â data'r cyfrifiad ysgolion diweddar (CYBLD) i sefydlu gwaelodlin o niferoedd disgyblion
- Caiff y niferoedd disgyblion a ragwelir, yn seiliedig ar gwblhau tai ar y datblygiadau tai safleoedd strategol, eu tynnu allan o ffigur amcanestyniad Llywodraeth Cymru.
- Mae patrwm twf hanesyddol yn cael ei allosod ar gyfer carfan y boblogaeth Dderbyn i greu gwaelodlin.
- Yna caiff y niferoedd disgyblion o safleoedd tai maes glas strategol eu dosrannu rhwng y cyfrwng Cymraeg a'r cyfrwng Saesneg ar gymhareb 50:50
- Ychwanegir nifer y disgyblion Cymraeg o'r tai newydd ar i'r ffigur gwaelodlin ar gyfer y nifer sydd am addysg Gymraeg mewn cymunedau sefydledig, er mwyn rhoi cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynd i addysg Gymraeg

Drwy gyfuno'r data hwn o'r safleoedd maes glas gyda data'r cymunedau presennol, crëwyd taflwybr ar gyfer Caerdydd, i nodi nifer posibl y disgyblion cyfrwng Cymraeg os ychwanegir lleoedd cyfrwng Cymraeg ychwanegol.

Amcanestyniadau nifer disgyblion

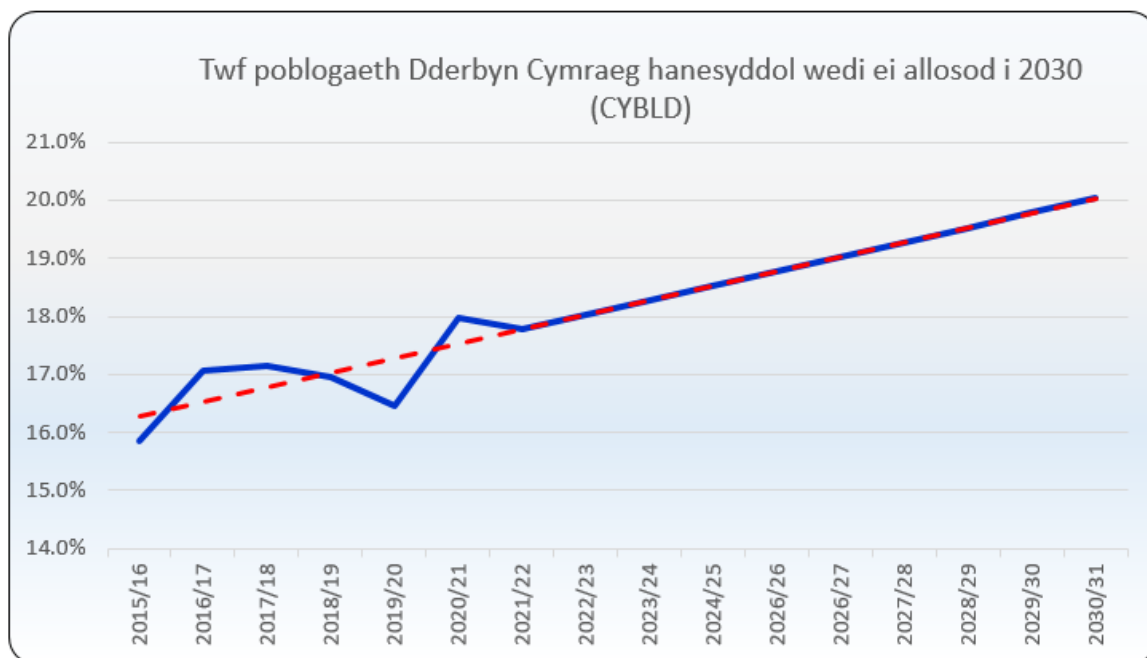
Mae amcanestyniadau poblogaeth Llywodraeth Cymru a'r patrwm cyfraddau geni cylchol blaenorol yn rhoi syniad o sut y gallai nifer y disgyblion mewn ysgolion newid dros y degawdau nesaf.

Cynyddodd canran y disgyblion sy'n cofrestru mewn dosbarthiadau Derbyn Cymraeg 0.25% y flwyddyn rhwng 2015/16 a 2020/21.

Y nifer o blant a ragamcenir i fynd i'r flwyddyn dderbyn mewn addysg Gymraeg yw'r nifer a ragwelir os bydd y patrymau a'r tueddiadau presennol, o'u cymharu â'r boblogaeth, yn parhau.

Os bydd canran y disgyblion yn cynyddu ar yr un gyfradd rhwng 2021 a 2030, byddai 20% o ddisgyblion sy'n dechrau yn y Dosbarth Derbyn ym mis Medi 2030 yn mynychu ysgolion Cymraeg.

Ffigur 14: Cynnydd rhagamcanol yng nghanran y disgyblion cyfrwng Cymraeg 2021-2030

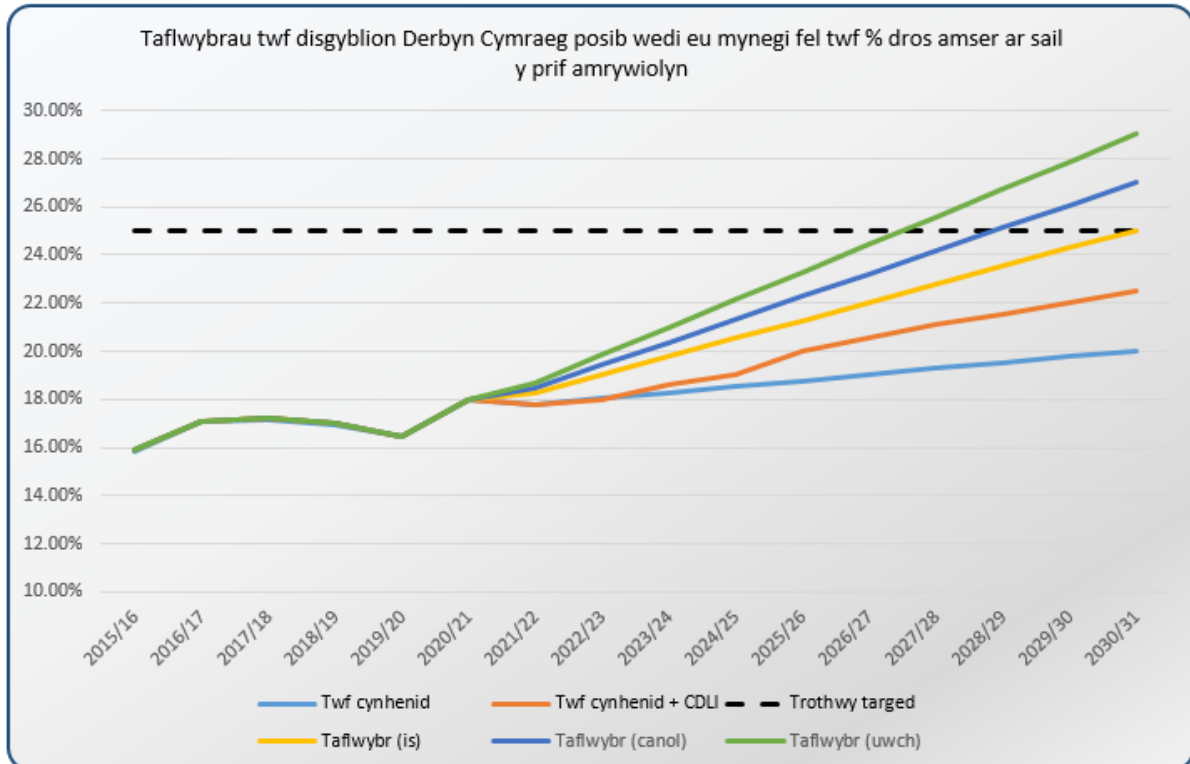
Mae'r amcanestyniad hwn yn ymwneud â'r patrwm twf diweddar mewn cymunedau sefydledig, a all fod yn wahanol i ddatblygiad y safleoedd tai strategol mawr fel y nodwyd yn y Cynllun Datblygu Lleol. Nid yw amcanestyniadau'n dangos unrhyw newidiadau i batrymau ymddygiad nad ydynt yn cael eu hadlewyrchu yn y data hanesyddol, megis darpariaeth yn y dyfodol a/neu newidiadau polisi.

Mae cyfuno'r patrwm twf cynhenid a nodir yn ffigur 11, gyda data rhagamcanol ar niferoedd disgyblion y safleoedd tai datblygu strategol, yn caniatáu cymharu'r taflwybrau twf oed derbyn Cymraeg isod, sef:

- parhad ar y twf cynhenid ledled y ddinas (h.y. twf ar sail y patrwm diweddar, tystiolaethol) mewn cymunedau sefydledig
- rhagolwg gan ystyried cynnydd yn y niferoedd ar safleoedd tir glas strategol (ar gyfradd uwch) sy'n manteisio ar addysg Gymraeg, a
- y taflwybr sy'n angenrheidiol i gyrraedd y trothwy targed o 25%, a'r trothwy ar gyfer 27% a 29%

Fel yr amlinellwyd ar dudalen 21, yn absenoldeb cynigion datblygedig, mae'r Cyngor wedi modelu newidiadau o ran capasiti yn seiliedig ar ddarpariaeth ysgol newydd sydd yn 50% cyfrwng Cymraeg ar safleoedd tir glas strategol.

Mae Ffigur 15 (isod) yn cynnig cymhariaeth o'r taflwybrau hyn.

Mae twf blynyddol yn seiliedig ar CYBLD 2015/16 – 2020/21 yn rhoi twf o tua 0.25% y flwyddyn.

Mae ychwanegu'r boblogaeth bosibl o bobl yn symud i'r safleoedd CDLI, a chymryd bod 50% o'r plant yma yn mynd i addysg Gymraeg, yn rhoi cyfradd twf bosibl gyfunol o 0.52% y flwyddyn. Fodd bynnag, byddai'r twf cyfunol hwn yn dal i fod yn annigonol i gyrraedd y targedau cyhoeddus.

Er mwyn cyflawni'r dangosydd trothwy o 25% erbyn 2030, mae angen tua 0.75% o dwf blynyddol.

Er mwyn cyflawni 27% erbyn 2030, mae angen tua 0.95% o dwf blynyddol.

Er mwyn cyrraedd y trothwy uchaf o 29% erbyn 2030, mae angen tua 1.15% o dwf blynyddol.

Mae'r taflwybr yn dangos y byddai canran y disgyblion mewn addysg Gymraeg yn cyrraedd y targed ystod is o 25% o ddisgyblion oedran Derbyn mewn addysg Gymraeg erbyn mis Medi 2030 os cyflawnir twf ychwanegol o 0.23% y flwyddyn yn seiliedig ar hanner yr holl ddisgyblion sy'n byw ar y safleoedd strategol yn ymgymryd â darpariaeth Gymraeg.

Mae Tabl 11 isod yn nodi'r nifer a ragwelir o blant yn y garfan berthnasol, ym mhob blwyddyn academaidd, y niferoedd a fodelwyd ar gyfer dosbarthiadau Derbyn Cymraeg, a nifer y plant y byddai angen iddynt gofrestru mewn dosbarthiadau Derbyn Cymraeg er mwyn gwneud cynnydd cyson yn erbyn y targedau a bennwyd.

Blwyddyn Academaidd	Prif amcanestyniad poblogaeth	Twf cynhenid rhagamcanol (cymunedau sefydledig)	Twf cynhenid + twf cymunedau CDLI	Twf i gyrraedd targed o 25%	Twf i gyrraedd targed o 27%	Twf i gyrraedd targed o 29%
2021/22	3937	696	700	720	728	735
2022/23	3810	687	685	725	740	755
2023/24	3777	690	704	747	770	792
2024/25	3822	708	728	785	815	846
2025/26	3801	714	759	809	847	885
2026/27	3781	719	776	833	878	924
2027/28	3774	728	796	860	913	965
2028/29	3777	738	815	889	949	1010
2029/30	3780	748	833	918	986	1054
2030/31	3937	757	850	946	1021	1096

Casgliadau

Mae Cyngor Caerdydd wedi ymrwymo i gyrraedd y targedau a bennwyd gan Lywodraeth Cymru, ac ar ddarparu digon o leoedd ysgol Cymraeg i gefnogi'r cynnydd yn y nifer sy'n manteisio ar addysg Gymraeg a fyddai'n angenrheidiol i gyflawni'r targedau hyn. Er bod twf wedi bod yn y nifer sy'n manteisio ar leoedd dros y pum mlynedd diwethaf, byddai parhau â thueddiadau'r gorffennol yn golygu na fyddai Caerdydd yn cyrraedd y targedau a bennwyd.

Mae datblygiadau tai newydd yn y ddinas yn cynnig cyfle i gyflymu'r nifer sy'n manteisio ar addysg Gymraeg, gan fod y cynnydd yn y boblogaeth o'r tai newydd yn ddigonol i'w gwneud yn ofynnol i godi ysgolion newydd fel rhan o'r datblygiadau. Byddai ehangu'r ddarpariaeth Gymraeg yn cefnogi cynnydd yn nifer y disgyblion fyddai'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg.

Mae mabwysiadu CSCA deng mlynedd yn cefnogi Awdurdodau Lleol i osod ymagwedd hirdymor, strategol a chynaliadwy ger bron ar gyfer twf addysg Gymraeg. Mae data cyfraddau geni a phoblogaeth ar gael ar gyfer y plant hynny sy'n mynd i addysg gynradd o 2021 i flwyddyn ysgol 2024/25, ond nid oes data cadarn ar gael y tu hwnt i'r cyfnod hwn.

2021/2022 – 2025/2026

O'i gymharu â data diweddaraf y cyfrifiad ysgolion ar gyfer dosbarthiadau Derbyn ym mis Ebrill 2021, mae'r capasiti presennol mewn ysgolion cynradd Cymraeg a dosbarthiadau o 27.9DM yn gadael c10% o lefydd gwag mewn dosbarthiadau Derbyn Cymraeg.

Mae'r capasiti presennol o 27.9DM wrth fynd i'r Flwyddyn Dderbyn yn ddigonol i ddarparu ar gyfer hyd at 20.3% o'r boblogaeth ddisgyblion, y disgwylir iddynt gofrestru yn hydref 2021.

Mae data Derbyn i Ysgolion yn dangos, yn sgil poblogaeth is, mai c.690 o ddisgyblion a gaiff eu derbyn yn hydref 2021, a bod y gwarged yn debygol o gynyddu i >15% gyda niferoedd yr hydref 2021. Byddai'r lefel uwch o leoedd gwag ledled y ddinas yn cefnogi'r Cyngor i gynyddu canran y boblogaeth sy'n manteisio ar leoedd Cymraeg yn y dyfodol.

O'i gymharu â phrif amcanestyniadau poblogaeth Llywodraeth Cymru, byddai'r capasiti presennol o 27.9DM yn ddigonol i ddarparu ar gyfer hyd at 21.8% o'r boblogaeth ddisgyblion, y disgwylir iddynt gofrestru ym mlwyddyn ysgol 2024/2025.

Byddai'r cynigion a nodwyd eisoes i gynyddu'r capasiti i 31.9DM erbyn 2025, i fodloni ac i yrru'r galw mewn rhannau o'r ddinas, yn caniatáu hyd at 25.2% o boblogaeth disgyblion oed Derbyn ledled y ddinas i gofrestru erbyn 2025/2026.

Er mwyn gwneud cynnydd cyson tuag at y targed o rhwng 25% a 29% o'r garfan Dderbyn sy'n cofrestru ar gyfer addysg Gymraeg erbyn diwedd cyfnod y cynllun yn 2031, yn seiliedig ar brif amcanestyniadau Llywodraeth Cymru, y targedau interim ar

gyfer blwyddyn 2025/2026 fyddai rhwng 809 o ddisgyblion (21.3% o'r boblogaeth) ac 885 o ddisgyblion (23.3%).

Mae cymharu'r ffigurau hyn yn erbyn y capasiti a gynlluniwyd yn dangos y byddai rhwng 7.4% a 15.4% o warged wrth fynd i'r Flwyddyn Dderbyn mewn ysgolion a dosbarthiadau cynradd Cymraeg yn 2025/2026, gan ystyried y ddarpariaeth arfaethedig o 31.9DM. Pe bai Caerdydd yn anelu at ganol yr ystod darged (27%), byddai 11.4% o warged.

Byddai rhwng 24.4% a 26.3% o warged hefyd mewn darpariaeth gymunedol Saesneg a ffydd Saesneg ar y pwynt hwn, gan ystyried darpariaeth o 131.9DM.

Er y byddai angen lefel resymol o warged yn y sector Cymraeg i gefnogi twf yn y dyfodol, rhaid ystyried yr effaith ar y ddarpariaeth ysgolion bresennol o gario lefel uchel o leoedd gwag yn y sector Saesneg.

2026/2027 – 2030/2031

Gallai'r ddarpariaeth ysgolion newydd o hyd at wyth dosbarth mynediad a gynlluniwyd i wasanaethu'r cymunedau newydd ar ddatblygiadau tai strategol yng ngogledd-orllewin a gogledd-ddwyrain y ddinas gynyddu capasiti addysg gynradd Gymraeg ymhellach i 1,076 o leoedd (35.9DM) erbyn 2031.

O'i gymharu â'r amcanestyniad poblogaeth o 3,937, byddai hyn yn caniatáu i c.27.3% o'r boblogaeth oed Derbyn ledled y ddinas gofrestru. Gan ystyried y niferoedd a fodelwyd yn nhabl 11, gallai'r cynigion a nodwyd eisoes ddarparu hyd at 12% o warged ar adeg derbyn i ysgolion cynradd Cymraeg yn 2030/2031, pe bai 25% o blant yn cymryd lleoedd mewn darpariaeth Gymraeg.

O'i gymharu â'r amcanestyniad poblogaeth o 3,937, byddai angen nodi cynigion pellach fel rhan o Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Caerdydd er mwyn i Gaerdydd gyrraedd y trothwy targed uchaf o 29%.